

■ CONVIVENZA

Jau n'hai nagins problems

DA DIANA JÖRG*

In fegl vid davant mai. In curt patratg ... El vegn puspè sbittà. Uschia era la proxima idea per quest text. Èsi ina blocca da da scriber? Na ma vegni endament nagut pli per mia nova columna?

Sco quai che Vus savais scriv jau davart istorias ed eveniments che succedan en mia vita. Per exempel quant stentus ch'i ma pareva da pendular tranter Cuira e Turitg, che tscherts Turitgais na pudevan betg chapir noss return en il Grischun u co che jau ma legrel u grittent davart las pitschnas chaussas dal mintgadi.

Da mes mintgadi fa era part noss figl, ses plaschairs e problems. Avant in pèr dis ha el festivà ch'el è vegni maioren. Il padrin e la madritscha, tattas, amis, mes um ed jau avain fatg in viva sin quest impurtant eveniment. Nus avain festivà e ris davart anecdotes dals ultims 18 onns. E tuttina sentiv'ins quella tscherta melanconia. Quant svelto ch'ils onns èn passads. I n'è betg uschè ditg che quest giuvenot aveva gugent, sch'ins al prendeva en bratsch per al confortar. Ussa na tschertga el betg adina nus per discurre davart ses quitads. Jau davent conscianta quant grev ch'igl è per mai d'al laschar liber. Igl al grittent, sche jau improv trasora d'al gidar, d'al sustegnair. El vul daventar independent. In process dal tuttatfatg normal, cler! Ma er ina midada, cun la quala jau na vegn per il mument simplamain betg a strada.

Amez quels patratgs e acarussels d'emoziuns ves jau maletgs davant mes egl intern. Maletgs dals umans en il Giapun. Quels han vairamain in motiv per laschar pender las alas. Intgins dad els han pers tut: la chasa, la famiglia ed ils amis. Els han stuì laschar luc d'ina secunda sin l'otra. Els n'han betg pudì sa laschar guidar da lur intelletg e prender cumià mo plaun da lur vita usitada. Tut è vegni devastà, purtà davent da la mar. Terribel e difficil, ma els portan lur destin cun calma. Els san che la situaziun na sa lascha betg midar. Era quels che n'èn betg pertutgads directamain dal tsunami, dal terratrembel e da la catastrofa atomara impres siuneschan mai cun lur fermezza da betg metter en dumonda la sort.

Ed ils umans en l'Africa dal Nord? Era qua domineschan ils temas 'laschar liber' e 'midadas'. Els vulan sa deliberar da las chadainas dals despots e dictaturs. Els vulan che valurs democraticas decidian lur vita. La via a questa finamira è dira: Amis e commembers da famiglia vegnan sajettads

dal reschim. Els ristgan da sez vegnir mazzads.

Pertge che jau As raquint da quests patratgs? Tge ch'els han da far cun mai? Jau sent che jau n'hai nagins problems! Che mias temas e mes pensiers èn uschè pitschens en congual cun quels dals umans en il Giapun, en l'Africa dal Nord u en outras regions da crisa sin tut il mund. Jau hai in grond privilegi: Jau poss emprender en paus da laschar liber. Jau poss emprender da ma preparar per ina vita transformada e da far il meglier or da quella.

* Diana Jörg è creschida si a Domat e viva oz a Cuira. Sia lingua materna è il rumantsch. Ella lavura sco redactura tar il «Regionaljournal Graubünden» da Schweizer Radio DRS a Cuira. Ella è maridada e mamma d'in figl da 18 onns.

Vocabulari

fegl	= Blatt
sbittar	= verwerfen
vegnir endament	= in den Sinn kommen
stentus	= mühsam
pendular	= pendeln
legrar	= freuen
grittentar	= ärgern
figl	= Sohn
maiores	= volljährig
confortar	= trösten
vegnir a strada	= meistern
Giapun	= Japan
cumià	= Abschied
terratrembel	= Erdbeben
chadaina	= Ketten, Fesseln
sajettar	= erschiesen
pensier	= Sorge

Die Kolumne «Convivenza» erscheint in der Regel am Montag in der «Südostschweiz» und in der romanischen Tageszeitung «La Quotidiana». Unterstützt wird das Projekt von der romanischen Sprachorganisation Lia Rumantscha. Für Leserinnen und Leser, die nicht Romanisch verstehen, gibt es im Internet eine deutsche Übersetzung, und zwar unter www.suedostschweiz.ch/community/blogs/convivenza.